

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Obor veřejná správa

Katedra pracovního práva a sociálního zabezpečení

Bakalářská práce

Koordinace sociálního zabezpečení v EU

Romana Krčmářová

2010/2011

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: Koordinace sociálního zabezpečení v EU zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury“.

V Brně dne 8. dubna 2011

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. JUDr. Zdeňce Gregorové, CSc. z Katedry pracovního práva a sociálního zabezpečení za poskytnuté konzultace, odborné vedení mé bakalářské práce a cenné rady při jejím zpracování a také děkuji svojí rodině za podporu a trpělivost.

Obsah

Koordinace sociálního zabezpečení v EU	1
Úvod.....	6
1 Charakteristika základní unijní úpravy sociálního zabezpečení a stručný historický vývoj.....	8
1.1 Důvody a účel přijetí „nových“ Nařízení	10
1.2 Pozitiva „nových“ Nařízení.....	11
2 Základní zásady koordinace	13
2.1 Zásada aplikace právního řádu jediného státu (princip lex loci laboris).....	13
2.2 Zásada rovného zacházení.....	14
2.3 Sčítání dob pojištění	14
2.4 Zachování nabytých práv (exportabilita dávek).....	14
3 Orgány Evropské unie významné pro sociální zabezpečení	16
3.1 Pověřené orgány v České republice	17
4 Rozsah Nařízení EP a Rady 883/2004	19
4.1 Věcný rozsah	19
4.2 Osobní rozsah.....	22
5 Důchodové pojištění.....	26
5.1 Dávky důchodového pojištění.....	26
5.2 Doby pojištění kratší než jeden rok.....	27
5.3 Překrývání dob pojištění	27
5.4 Zahraniční doby pojištění.....	29
5.5 Hodnocení dob péče o dítě.....	29
5.5.1 Hodnocení dob péče o dítě při výpočtu plného „solo“ důchodu.....	30
5.5.2 Hodnocení dob péče o dítě při výpočtu dílčího důchodu.....	30
5.5.3 Postup institucí při hodnocení doby péče o dítě	32
6 Výše důchodové dávky	33
6.1 Osobní vyměřovací základ.....	33
6.2 Výpočet důchodu	34
6.2.1 Přepočet důchodu	35
6.3 Výplata důchodu	36
6.4 Doplatek dílčího důchodu do minimální výše	37

7 Invalidní důchody.....	39
8 Příslušnost k právním předpisům	40
8.1 Vyslání	41
8.2 Současný výkon činností.....	42
8.3 Výjimky z příslušnosti k právním předpisům	43
Závěr	44
Příloha č. 1	46
tiskopis E 207, strana č. 1.....	46
tiskopis E 207, strana 2	47
Resumé.....	48
Seznam použité literatury:.....	49
Právní předpisy:	49
Judikatura:	49
Internetové zdroje:	50
Přílohy:	50

Úvod

Člověk, jako společenský tvor, má potřebu seberealizace ve společnosti. Již od počátku vzniku nejruznějších uskupení, jako byly rody a rodiny, existovala určitá pravidla chování nebo ustálené zvyky, které když nebyly dodržovány, tak vedly k vyloučení jednotlivce z uskupení. Tato pravidla se později stala psaným právem pro celou lidskou společnost a určovala práva a povinnosti jednotlivců žijících a požívajících výhod v určité společnosti. Podobně tomu je i ve vyšších společenských celcích, jako je například Evropská unie, která sdružuje 27 členských států, z nichž Česká republika je od 1. 5. 2004 jedním z nich. Pro oblast sociálního zabezpečení jsou od 1. 5. 2010 platná jednotlivá pravidla chování, tedy právní normy, upraveny v právním předpise Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 a Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, která nahradila Nařízení 1408/71 a 574/72.

Cílem této bakalářské práce na téma Koordinace sociálního zabezpečení v EU je poukázat na změny v oblasti sociálního zabezpečení migrujících osob v rámci EU, které sebou přinesly nová koordinační nařízení platná od 1. 5. 2010. Z důvodu omezeného rozsahu této práce není možné uvést všechny rozdíly, proto jsem si vybrala jen oblast důchodového pojištění a na jednotlivých konkrétních případech, souvisejících s činností dotčených orgánů, jsem na změny upozornila.

Předkládanou práci jsem rozčlenila, pomínula-li úvod, do osmi hlavních kapitol. V první kapitole jsem charakterizovala základní unijní úpravu sociálního zabezpečení, stručně jsem přiblížila historický vývoj a zmínila jsem důvody a účel přijetí „nových“ Nařízení. Ve druhé kapitole jsem podrobně popsala čtyři základní zásady koordinace. Třetí kapitolu jsem věnovala orgánům Evropské unie, které jsou významné pro sociální zabezpečení a zmínila jsem i některé pověřené orgány činné v České republice a ve čtvrté kapitole jsem popsala, na jaké situace a na které osoby se konkrétní právní předpisy vztahují, jedná se o tzv. věcný a osobní rozsah koordinačních nařízení v oblasti sociálního zabezpečení.

Hlavní pozornost jsem věnovala kapitolám páté, šesté a sedmé, ve kterých jsem se zaměřila na koordinaci dávek poskytovaných ve stáří, při invaliditě a při ztrátě živitele, tj. důchodových dávek. Podrobně jsem vymezila doby pojištění, které jsou důležitým kritériem pro výpočet dávky a také jsem podrobně popsala nové ustanovení o zápočtu dob péče o dítě do 4 let jeho věku. Neopomenula jsem ani samotný výpočet tzv. dílčího důchodu včetně uvedení možností výplat dávek do ciziny. Poslední, osmá kapitola se

zabývá určováním příslušnosti k právním předpisům, a to včetně určitých výjimek, jako je například vyslání zaměstnance do členského státu EU.

Při zpracování bakalářské práce jsem vycházela v oblasti důchodového pojištění z národní právní úpravy, konkrétně ze zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění a v rámci koordinačních nařízení jak z právní úpravy platné do 30. 4. 2010 (Nařízení č. 1408/71 a č. 574/72), tak z nové právní úpravy platné od 1. 5. 2010 (Nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009).

1 Charakteristika základní unijní úpravy sociálního zabezpečení a stručný historický vývoj

Pro osoby, které využívají jednu ze základních svobod EU, kterou je volný pohyb osob, je velmi důležitá komunitární úprava sociálního zabezpečení. Tato úprava je nezbytná z toho důvodu, aby osoby pracující postupně ve dvou nebo více členských státech měly stejná práva a nároky jako osoby, které celý život pracovaly jen v jednom státě. Dotýká se rovněž osob, které pracují v jiném členském státě, než je jejich bydliště – tzv. pendleři a stejně tak i osob, které v době vyplácení příslušné dávky žijí v jiném členském státě, než kde byly pojištěny a totéž platí i pro jejich rodinné příslušníky.

Účelem unijního nařízení je zajištění sociální ochrany a zákaz diskriminace z hlediska státní příslušnosti i trvalého pobytu pro všechny osoby realizující právo volného pohybu, a přitom soustavy sociálního zabezpečení v členských státech zůstávají v plné kompetenci těchto států. Pohyb osob v ES nesmí představovat újmu na sociálním zabezpečení a jistotách. Převažujícím principem komunitárního práva je koordinace. To znamená, že unijním právem není dotčena národní úprava, ale koordinuje se používání národních úprav v rámci EU.

Historický vývoj koordinace sociálního zabezpečení v EU byl složitý a sahá hluboko do minulosti. Dalo by se říci, že koordinace systémů sociálního zabezpečení mezi státy Evropy byla započata v devadesátých letech 19. století poté, co Německo a Rakousko vytvořily první systémy sociálního pojištění. Spolu s počátkem tvoření systému povinného sociálního pojištění v jiných evropských státech, vznikaly i další mezistátní dohody. V období do první světové války jich bylo několik. Dále se sociální politika vyvíjela postupně. Sociální problematika byla zmíněna již ve smlouvě o ESUO (1951), ale skutečné počátky sociální politiky jsou ukotveny v tzv. „Římských smlouvách“, přestože jejich základním cílem byla výhradně ekonomická spolupráce. O období od roku 1957 do roku 1974 můžeme tak hovořit jako o prvním období sociálního vývoje v Evropských společenstvích, které bylo charakterizováno velmi opatrným přístupem k řešení sociálních otázek.¹ V roce 1974 Komise předložila tzv. Sociální akční program, který měl za cíl zvýšení zaměstnanosti, zlepšení životních a

---

¹ Gregorová Z., Píchová I., Základy pracovního práva a sociálního zabezpečení v Evropských společenstvích. 1. vydání., Brno, Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2729-0, str. 9

pracovních podmínek zaměstnanců a zajistit dostatečnou informovanost zaměstnanců a tím umožnit podílení se na řízení podniků.

V dalším období od roku 1974 do roku 1989 byla větší pozornost věnována bezpečnosti při práci a bylo přijato mnoho důležitých směrnic z oblasti pracovního práva.

Mezi nimi byly tři klíčové směrnice:

1. směrnice – ochrana sociálních práv zaměstnanců při převodu podniků
2. směrnice – ochrana pracovníků při hromadném propouštění
3. směrnice – ochrana pracovníků při platební neschopnosti zaměstnavatele.

V roce 1989 byla členskými státy podepsána Charta základních práv pracovníků ve Společenství (tzv. sociální charta). Jejím cílem je zajistit, aby určitá sociální práva byla v dotčených zemích respektována. To se zejména týká pracovního trhu, odborného výcviku, rovných příležitostí a pracovního prostředí.

V posledním období od roku 1990 do současnosti je akcent na sociální politiku výrazný. Ne směrem úprav, ale hledají se cesty k vytvoření sociální vize Evropy, aby jednotlivé státy definovaly svoji sociální politiku. EU se soustředila hlavně na snižování nezaměstnanosti a zvyšování konkurenceschopnosti. Koordinovaný postup členských států v oblasti sociální politiky platí od podpisu Amsterodamské smlouvy v r. 1997.

Aby mohlo být uvedené právo realizováno, musel být v „primárním právu“² zakotven úkol přijmout taková opatření, která jsou nezbytná pro zajištění svobodného pohybu pracovníků. Na základě tohoto úkolu přijala Rada EHS spolu s Evropským Parlamentem několik nařízení, tzv. „sekundární právo“. Jako poslední bylo přijato Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a po náročných jednáních byl v roce 2009 přijat prováděcí předpis k výše uvedenému Nařízení pod označením Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009. Obě tato nařízení vstoupila v platnost dne 1. května 2010 a částečně tak nahradila nařízení 1408/71³ a 574/72⁴. Nová Nařízení budou aplikována

---

² Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie – „Lisabonská smlouva“

³ Nařízení Rady (ES) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství

⁴ Nařízení Rady (EHS) č. 574/72 ze dne 21. března 1972, kterým se stanoví prováděcí pravidla k Nařízení (EHS) č. 1408/71 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství

vůči všem členským státům EU (neaplikují se vůči Norsku, Islandu, Lichtenštejnsku a Švýcarsku – tyto státy k provádění nových Nařízení zatím nepřistoupily⁵).

Dne 1. 1. 2011 vstoupilo v platnost nové nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010, kterým se rozšiřuje působnost Nařízení č. 883/2004 a Nařízení č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí i na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé po nich, pokud oprávněně pobývají na území členského státu a jsou v situaci, která se neomezuje pouze na jediný členský stát. S některými státy, které jsou mimo rámec EHS, jako jsou Makedonie, Turecko, Chorvatsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina a Černá Hora byly uzavřeny s ČR mezistátní bilaterální Smlouvy o sociálním zabezpečení.

1.1 Důvody a účel přijetí „nových“ Nařízení

Důvodů pro přijetí „nových“ Nařízení bylo několik, zejména zjednodušení koordinačních pravidel, vývoj národních systémů a v neposlední řadě implementace bohaté judikatury Evropského soudního dvora, která je svým významem a dopadem výjimečná a výrazně posunula vývoj této oblasti (i když se nepodařilo judikaturu ESD implementovat v takové míře, jak se očekávalo).⁶

Účelem a cílem unijních nařízení je zajištění sociální ochrany pro všechny osoby realizující právo volného pohybu a zamezení použití určitých opatření státu, která by mohla diskriminovat zahraniční pracovníky a neméně důležité je celou agendu koordinace zjednodušit a zpřehlednit. Pro oblast sociálního zabezpečení z toho vyplývá povinnost členských států zacházet s migrujícími občany EU a EHP stejně jako s vlastními státními příslušníky tak, aby nebyla omezena jejich možnost pracovat v různých zemích tohoto prostoru. Z důvodu různorodosti sociálních systémů členských států, které jsou založeny na odlišných principech a mají různá institucionální uspořádání, v oblasti sociálního zabezpečení nedochází k harmonizaci (tzn. nemění se národní úprava) národních sociálních systémů členských států, ale pouze k jejich koordinaci (souhrn ustanovení mezinárodního práva sociálního zabezpečení určených k provázání systémů sociálního zabezpečení, jehož cílem je ochrana postavení

---

⁵ Ve vztahu k Norsku, Lichtenštejnsku, Islandu, tj. členské státy EHP a Švýcarsku, migrujících v rámci EU/EHP a Švýcarska, se i nadále po 1. 5. 2010 vztahují původní koordinační nařízení

⁶<http://www.elaw.cz/cs/ostatni/303-zakladni-zmny-v-postaveni-migrujicich-osob-z-hlediska-prava-socialniho-zabezeceni-nove-naizeni-.html> - citováno 20. 2. 2011

migrujících osob, jejich rodinných příslušníků a podobných skupin osob v sociálním zabezpečení). Nahrazuje jen ta národní pravidla, která jsou pro migrující osobu nevýhodná.

Vzhledem k tomu, že základní hmotněprávní Nařízení č. 883/2004 bylo přijato ještě před vstupem ČR do Evropské unie, tj. 2 dny před 1. 5. 2004, měla ČR možnost ovlivnit tento legislativní proces jen částečně. Zamýšlené zjednodušení a zpřehlednění textu „nových“ Nařízení se nepodařilo docela naplnit. Znění některých nových ustanovení nejsou jednoznačná⁷, což může komplikovat jejich aplikaci v praxi a z toho důvodu se dá očekávat, že „nová“ Nařízení se opět brzy stanou předmětem žádosti o výklad předložené Evropskému soudnímu dvoru v rámci řízení o předběžné otázce.

1.2 Pozitiva „nových“ Nařízení

V „nové“ komunitární úpravě je možno zaregistrovat několik pozitivních změn oproti „staré“ komunitární úpravě. V oblasti kolizních pravidel, jimiž se řídí určování příslušnosti k právním předpisům, které upravují koordinované dávkové systémy, došlo k odstranění výjimek ze zásady aplikace právního řádu jediného členského státu. Jednalo se o články 14c a 14f Nařízení č. 1408/71, jejichž aplikace připouštěla souběžné pojištění ve dvou členských státech v následujících případech. První článek zahrnoval případy, kdy migrující osoba byla zaměstnána na území jednoho členského státu a souběžně podnikala jako OSVČ v jiném členském státě, který je uveden v příloze VII tohoto Nařízení. Druhý článek se týkal státních úředníků souběžně vykonávajících činnost ve dvou či více členských státech, kdy v jednom z nich byli pojištěni ve zvláštní soustavě pro státní úředníky. Výslovně je rovněž upraven požadavek přisuzovat stejné právní účinky skutečností a událostem, které nastaly na území jiného členského státu, jako by měly podle národních právních předpisů v případech, že by k nim došlo na vlastním území – tzv. asimilace faktů – doposud odvozována z judikatury ESD, např. C-439/88 Paraschi. Za přínosné se dá rovněž považovat zahrnutí kritérií, kterými se řídí určování státu bydliště pro účely sociálního zabezpečení. Posouzení bydliště dotčené osoby je považováno za důležitou okolnost při stanovení, kde je osoba pojištěna a také pro nárok na dávky. V případech, kdy si instituce ze dvou států pojem bydliště vyložily jinak, dotčeným osobám to přinášelo řadu obtíží. Velkým přínosem rovněž bude

---

⁷ Např. článek 65 Nařízení č. 883/2004 neposkytuje jednoznačné řešení postupu při výpočtu dávek v nezaměstnanosti u migrujících OSVČ

zavedení elektronické výměny údajů potřebných k provádění nařízení, ale vzhledem ke složitosti zavedení elektronického přenosu dat se počítá s dvouletým přechodným obdobím.⁸

---

⁸<http://www.elaw.cz/cs/ostatni/303-zakladni-zmny-v-postaveni-migrujicich-osob-z-hlediska-prava-socialniho-zabezeceni-nove-naizeni-.html> - citováno 4. 2. 2011

2 Základní zásady koordinace

Základní koordinační zásady slouží k zajištění bezproblémové aplikace koordinace. Jsou zárukou, že každému pracovníkovi, který migruje⁹ v rámci EU, bude zajištěna sociální ochrana stejně, jako kdyby za práci nemigroval a pracoval ve státě bydliště. Obecně lze říci, že zásady jsou pravidla chování, kterými se v rámci koordinačních nařízení musí řídit všechny subjekty vstupující do společenských vztahů, které koordinační nařízení regulují. Zásadu jako pravidlo chování uplatníme tam, kde konkrétní situace není upravena jiným zvláštním pravidlem, pak je třeba konat v souladu se zásadou (tzv. funkce aplikační). Zásadu lze uplatnit i jako výkladový prostředek, kdy v případě existence zvláštního pravidla a při kolizi právních norem nebo nejednoznačném výkladu právní normy musí výklad směřovat k naplnění zásad (funkce interpretační).

Jednou z významných hodnotových právních základů koordinačních zásad se stala Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod¹⁰.

2.1 Zásada aplikace právního řádu jediného státu (princip *lex loci laboris*)

Jedná se o stěžejní zásadu, která má vyloučit pozitivní i negativní kolizi, tj. zabránění situaci, kdyby se na výdělečně činnou osobu nevztahoval žádný právní řád (negativní kolize) a nebo by se současně vztahovaly právní řády dvou i více států (pozitivní kolize).

Praktickým vyjádřením tohoto principu je problematika určování příslušnosti k právním předpisům sociálního zabezpečení. Základní pravidlo je příslušnost k právním předpisům státu, na jehož území zaměstnanec nebo osoba samostatně výdělečně činná vykonává výdělečnou činnost. Z pravidla aplikace právních předpisů státu výkonu výdělečné činnosti existují určité výjimky, které se nejčastěji použijí u státních úředníků (11(3)(b)), smluvních zaměstnanců ES (čl. 15), u pracovníků

---

⁹ Pojem migrace není nikde podrobně definován, ale dovozuje se, že osoba musí překračovat legálně hranice z jednoho členského státu do druhého. Nedojde-li k přesunu přes hranice, není možno se na Nařízení odvolat ani v tom případě, že se osoba střetne s národními pravidly, která by mohla mít diskriminační charakter

¹⁰ Sjednaná v rámci Rady Evropy a podepsaná v Římě, dne 4. listopadu 1950

vyslaných do zahraničí (čl. 12), nebo u pracujících na území dvou či více členských států EU resp. EHP (čl. 13) Nařízení Rady č. 883/04.

Základní pravidlo je definováno v ustanovení čl. 11 téhož Nařízení.

2.2 Zásada rovného zacházení

V oblasti sociálního zabezpečení je tato zásada uvedena ve článku 4 Nařízení Rady 883/04. Účelem je zabezpečení stejného postavení migrujícím osobám, jako požívají státní příslušníci – tj. zabezpečení stejných dávek. Pod tento princip lze podřadit nový princip asimilace faktů, zakotvený ve čl. 5 Nařízení Rady č. 883/04. Právní účinky, které jsou vnitrostátním právem připisovány výskytu určitých skutečností nebo událostí, je členský stát povinen vzít v úvahu též tehdy, jestliže nastaly nebo se udály v kterémkoli jiném členském státě. Neovlivňuje však další princip sčítání dob pojištění.

2.3 Sčítání dob pojištění

Třetí princip zabraňuje nevýhodnému postavení migrujících pracovníků. V některých členských státech je nárok na dávky často podmíněn získáním určité doby pojištění, zaměstnání nebo bydlení. Při posuzování nároku na dávky se na základě tohoto principu přihlíží i k dobám pojištění v jiných členských státech. V případě deregulace této záležitosti by byly migrující osoby často postaveny do nevýhodného postavení. Článek 61 Nařízení č. 883/2004 stanoví: *„Příslušná instituce členského státu, jehož právní předpisy podmiňují získání, zachování, obnovení nebo trvání nároku na dávky získáním buď dob pojištění, zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti, přihlíží v nezbytné míře k dobám pojištění, zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti získaným podle právních předpisů kteréhokoli jiného členského státu, jako by šlo o doby získané podle právních předpisů, které uplatňuje...“*. Oproti předchozí úpravě se nově přihlíží i k dobám samostatné výdělečné činnosti. Tento princip platí pro všechny druhy dávek. V Nařízení Rady 883/04 je tento princip zakotven ve článku 6.

2.4 Zachování nabytých práv (exportabilita dávek)

Tímto principem se zaručuje výplata dávek do kteréhokoli členského státu, v němž oprávněná osoba pobývá. Způsob výplaty dávek důchodového pojištění bude upřesněn v kapitole 6.3. Odchyly platí pro úhradu léčebných výdajů (jen nezbytné výdaje při krátkodobé cestě) a pro podporu při nezaměstnanosti (v cizině omezení na 3 měsíce). Tato zásada je nesmírně důležitá v rámci systému koordinace sociálního zabezpečení,

při realizaci práva volného pohybu a je zakotvena ve článku 7 Nařízení Rady č. 883/04: „Nestanoví-li toto nařízení jinak, peněžité dávky náležející podle právních předpisů jednoho nebo více členských států nebo podle tohoto nařízení nelze snížit, změnit, pozastavit, odejmout nebo konfiskovat z toho důvodu, že příjemce nebo jeho rodinní příslušníci bydlí v jiném členském státě než ve státě, ve kterém se nachází instituce odpovědná za poskytování dávek.“¹¹ Jedná se o velmi nákladnou, ale spravedlivou zásadu.

---

¹¹ Článek 7 Nařízení Rady č. 883/04.

3 Orgány Evropské unie významné pro sociální zabezpečení

Po přijetí Lisabonské smlouvy byly modernizovány orgány, které řídí činnost Evropské unie a byla zajištěna jejich větší demokratičnost. Kompetence těchto orgánů jsou obsaženy ve Smlouvě o založení ES, která je upravována např. Maastrichtskou smlouvou, Amsterodamskou smlouvou, Smlouvou z Nice aj. Jednotlivé orgány jsou zmocněny jednat pouze v těch záležitostech a jen takovým způsobem, které jsou smlouvou stanoveny. Mezi orgány EU významné pro oblast sociálního zabezpečení řadíme např. Evropský parlament, Evropskou komisi, Evropskou radu a rovněž Radu EU. Za velmi důležitý orgán považuji Evropský soudní dvůr, jehož rozhodnutí jsou významná a nálezy ESD v případech řízení o předběžné otázce mají značný vliv na aplikaci evropského práva sociálního zabezpečení a často zásadním způsobem mění jeho praktické provádění¹².

Důležitými konkrétními orgány EU v oblasti sociálního zabezpečení, jejichž působnost i pravomoc je vymezena v Nařízeních EP a Rady jsou:

a) Poradní výbor pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení

Působení poradního výboru je zakotveno ve článku 75 Nařízení EP a Rady 883/2004. Členy poradního výboru jsou zástupci vlád, odborových organizací a organizací zaměstnavatelů¹³. Úkolem poradního výboru je zkoumat obecné nebo zásadní otázky a problémy, které souvisejí se zaváděním Nařízení. Povinností je rovněž formulovat názory pro Administrativní komisi k otázce případných revizí Nařízení nebo návrhů na takové revize. Členové Poradního výboru jsou jmenováni Radou.

b) správní komise pro koordinaci systémů sociálního zabezpečení (dříve Administrativní komise sociálního zabezpečení migrujících osob)

Nyní působí v souladu s články 71 a 72 Nařízení č. 883/2004, Správní komise je zřízena při Komisi Evropských společenství a skládá se ze zástupců vlád každého členského státu, kterým jsou dle potřeby nápomocní odborní poradci. Správní komise se zabývá zejména všemi správními otázkami, usnadňuje jednotné používání práva Společenství, posiluje a rozvíjí spolupráci mezi členskými státy a jejich institucemi v otázkách sociálního zabezpečení, podporuje využívání nových technologií za účelem usnadnění volného pohybu osob, zejména modernizací postupů výměny informací.

---

¹² http://europa.eu/institutions/inst/justice/index_cs.htm - citováno 2. 2. 2011

¹³ Nařízení EP a Rady 883/2004

3.1 Pověřené orgány v České republice

Pověřenými orgány jsou konkrétní instituce, které v jednotlivých oblastech sociálního zabezpečení zajišťují provádění koordinačních nařízení v systému dávek v jednotlivých členských státech. Vstupem ČR do Evropské unie bylo třeba zajistit, aby ve všech oblastech sociálních dávek vyplácených v rámci koordinačních nařízení existovaly instituce, na které by se občané se svými nároky o jednotlivé dávky obrátili. K těmto účelům však ve většině případů nebyly vytvořeny žádné nové instituce, pouze došlo k rozšíření působností a pravomocí již stávajících institucí, které v systému sociálního zabezpečení v rámci ČR takovou činnost již vykonávaly.

Například v rámci důchodového pojištění je takovou institucí Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ), jejíž činnost byla rozšířena o rozhodování o dávkách důchodového pojištění u osob, které byly sociálně pojištěny jak na území ČR, tak i na území jiného členského státu, dále poukazování výplat dávek důchodového pojištění do členských států, také je povinna potvrzovat na žádost délku doby pojištění získané na území ČR pro účely členských nositelů pojištění.

Pro dávky poskytované v nemoci a mateřství existují v ČR dva samostatné systémy, nemocenské pojištění a zdravotní pojištění. V rámci nemocenského pojištění je pověřeným orgánem opět ČSSZ a její územní jednotky, tedy Okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ), které přijímají žádosti o dávky, rozhodují o nároku na dávky a také o její výši a vydávají potvrzení o dávkách pro pověřené orgány jiných členských států. V rámci zdravotního pojištění všechny zdravotní pojišťovny vystupují jako dotčené orgány, které komunikují se všemi institucemi EU, tzn., že jsou kompetentní vystavovat veškeré E-formuláře, vyplňovat je a potvrzovat a zasílat na pověřené orgány v EU, mohou písemně i ústně s těmito evropskými institucemi komunikovat. V případě sporných jednání, nebo v případě stížností je kompetentní institucí v ČR Centrum mezistátních úhrad, které kromě řešení uvedených problémů fakturuje a proplácí veškeré úhrady plnění ze zdravotního pojištění v rámci koordinačních nařízení.

Posledním příkladem pověřeného orgánu bych uvedla Úřady práce, v rámci jejichž činnosti je rozhodovat a poskytovat dávky v nezaměstnanosti u osob, které ukončily v jednom členském státě výdělečnou činnost a odešly jako osoby nezaměstnané do jiného členského státu, kde požadují přiznání dávky v nezaměstnanosti. O jednotlivých dávkách je pojednáno blíže v této práci v kapitole 4.1.

V souvislosti s činností takto pověřených orgánů bych ještě ráda doplnila skutečnost, že veškerá činnost v rámci koordinačních nařízení se děje prostřednictvím tzv. E-formulářů, které mají tištěnou i elektronickou podobu a jsou používány všemi členskými státy. Slouží jako podklad pro ověřování skutečností rozhodných pro všechna řízení zahájená v rámci koordinačních nařízení. Pro ukázkou například formulář E 207, který slouží v systému důchodového pojištění jako žádost o potvrzení dob výdělečné činnosti a dob pobytu v jiném členském státě (příloha č. 1). V souvislosti s novým Nařízením se předpokládá postupný přechod na strukturované elektronické dokumenty, tzv. SEDy. K jejich používání nedojde ve všech státech najednou, ale podle toho, jak jsou schvalovány jednotlivé jazykové verze. Po dobu tzv. dvouletého přechodného období, které může být využito do 30. 4. 2012, jsou instituce povinny na základě rozhodnutí Správní komise č. E1 přijímat obě verze dokumentů, tzv. E-formuláře i SEDy.

Důležitou roli zde hraje spolupráce mezi všemi pověřenými orgány jak v rámci jednoho členského státu, tak i na úrovni Společenství. Měla by spočívat především v rychlém sdělování potřebných skutečností vyžádaných jednotlivými orgány, také v jednotném výkladu koordinačních nařízení a samozřejmě v jednotné informovanosti občanů.

4 Rozsah Nařízení EP a Rady 883/2004

Pro správnost aplikace právních předpisů je zapotřebí mít jasno v tom, na jaké situace se jednotlivé konkrétní právní předpisy vztahují a v jakých situacích a případech je lze použít. Od 1. 5. 2010 nedošlo k automatickému přechodu na nová koordinační nařízení vůči všem dotčeným osobám a ve všech státech, které aplikovaly Nařízení 1408/71. Důvodem nejsou jen přechodná ustanovení Nařízení 883/2004, ale zejména to, že země EHP¹⁴ a Švýcarsko se ihned k „novým“ Nařením nepřipojí. Působnost Nařízení č. 883/2004 a č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí i na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé po nich, pokud oprávněně pobývají na území členského státu se rozšířila od 1. 1. 2011, kdy vstoupilo v platnost nové nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010 a nahradilo tak do té doby platné Nařízení Rady (ES) č. 859/2003.

4.1 Věcný rozsah

Vymezení věcné působnosti nových Nařízení se oproti starým Nařením příliš nemění. Původní návrh Komise počítal s většími změnami. V návrhu Komise, který ovšem vyvolával obavy z možných nejasností, kterých dávek by se koordinační úprava týkala, byl věcný rozsah vymezen demonstrativním výčtem krytých sociálních rizik místo původního (a do nového nařízení převzatého) taxativního výčtu dávek sociálního zabezpečení.

Věcný rozsah Nařízení č. 883/2004 je upraven článkem 3. Nařízení nevymezuje charakteristiku dávky, dávkové schéma (souhrn podmínek stanovených pro vznik nároku na dávku) ani dávkovou formuli (způsob určení výše dávky), ale pouze stanoví pravidla pro aplikaci národních systémů.

Do věcného rozsahu nových Nařízení jsou nově zařazeny předdůchodové dávky a otcovské dávky. V českém právním systému žádnou dávku jako předdůchodovou vymezit nelze. V žádném případě nelze za takovou dávku považovat starobní tzv. „předčasný“ důchod dle § 31 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, o který lze požádat před dosažením důchodového věku na „řádný“ starobní důchod dle § 29 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Za předdůchodovou dávku by za určitých podmínek bylo možné považovat např. některá plnění poskytovaná ze

---

¹⁴ Vznikem Evropského hospodářského prostoru (EHP) se Norsko, Island a Lichtenštejnsko staly účastníky jednotného vnitřního trhu EU, pro které platí právní akty související s vnitřním trhem

zaměstnaneckých systémů. V této souvislosti však dosud neexistuje žádná zvláštní právní úprava.¹⁵

Nařízení se vztahuje na všechny všeobecné a zvláštní soustavy sociálního zabezpečení a nezáleží na tom, zda se jedná o příspěvkové nebo nepříspěvkové soustavy. V oblasti sociálního zabezpečení v České republice jsou poskytovány dávky věcné i peněžité. Za dávky, které jsou upraveny českými právními předpisy a současně mohou být poskytovány osobám migrujícím v rámci EU, tedy ty, které koordinační nařízení upravují, jsou považovány podle zákona č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění nemocenské, podpora při ošetřování člena rodiny, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a peněžitá pomoc v mateřství.

Dávky v nemoci a mateřství se v jednotlivých členských státech liší. Ve všech státech existují dvě hlavní kategorie:

- I. Peněžité dávky v nemoci – zpravidla nahrazují příjem (mzdu, plat), jehož výplata je pro nemoc přerušena. Za peněžité dávky v nemoci je možné považovat i dávky vyplácené ve zvláštní situaci (příspěvek při péči o osobu závislou na péči jiné fyzické osoby). Tyto dávky jsou vypláceny dle právních předpisů státu, ve kterém je osoba pojištěna bez ohledu na bydliště. Výše a doba vyplácení závisí na právních předpisech státu pojištění.
- II. Věcné dávky v nemoci – zahrnují zdravotní péči, lékařské ošetření, léky a hospitalizaci, určité dávky pro osoby, které jsou závislé na péči i přímé platby, které mají uhradit jejich náklady. Tyto dávky jsou poskytovány podle právních předpisů státu bydliště nebo pobytu.

V této oblasti jsou významné rozsudky ESD a týkají se zejména věcných dávek zdravotní péče poskytovaných na území druhého státu v případech, kdy osoba za ošetřením nebo zákrokem do jiného státu přímo vycestovala. Výjimečný význam v této oblasti mají rozsudky Kohll (C-158/96) a Decker (C-120/95), které rozpoutaly diskusi o získání nároku na úhradu zdravotní péče, kdy ESD konstatoval mimo jiné, že požadavek předchozího udělení souhlasu odrazuje pojištěnce od vyhledávání péče u

---

¹⁵ Kristina Koldinská, Gabriela Pikorová, Igor Tomeš „et al.“, Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU, 1. vyd., Praha, C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-622-0, str. 28

poskytovatelů usazených v jiném státě, a je to proto překážkou volného pohybu služeb, resp. zboží¹⁶.

V oblasti důchodového pojištění můžeme rozlišit dávky ve stáří, tzn. starobní důchody, dávky v invaliditě, tzn. invalidní důchody a také dávky pozůstalostní, kterými rozumíme vdovský, vdovecký a sirotčí důchod. Tyto dávky jsou upraveny zákonem č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění.

Z dávek státní sociální podpory upravených zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, za tzv. rodinné dávky jsou považovány přídavek na dítě, rodičovský příspěvek a opakující se dávky péčovské péče, tzn. odměna pěstouna, příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Peněžité dávky v případě pracovních úrazů a nemocí z povolání jsou v ČR upraveny zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Dávky v nezaměstnanosti, které jsou v ČR upraveny zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Za zvláštní dávku v oblasti sociálního zabezpečení, jež podléhá koordinacním pravidlům je považováno pohřebné, ovšem pouze za předpokladu, že se dávka v systému daného státu vyskytuje. Sociální událostí je zde úmrtí jako takové (nejedná se o ztrátu živitele). Pohřebné nelze označit za oddělené samostatné odvětví sociálního zabezpečení, ale jedná se spíše o zvláštní dávku, jejímž cílem je přispění, či celkové krytí nákladů spojených s pohřbem.¹⁷

Významným dílem se na formulování věcné působnosti Nařízení podílejí judikáty Evropského soudního dvora. Na základě jednotlivých kauz lze doplnit, že ve smyslu Nařízení patří mezi dávky sociálního zabezpečení preventivní zdravotnická opatření, opatření na národní úrovni, která se vztahují k válečným akcím nebo na náhradě za utrpení nebo újmu způsobenou nacistickým režimem, kterými se doplňují nebo provádějí obecná ustanovení o sociálním zabezpečení, dávky dlouhodobé péče, pomoc při odborném vzdělávání (ESD považována za druh podpory v nezaměstnanosti), nepříspěvkové dávky smíšeného typu, jako okrajovými dávkami, které vznikly z toho, že některé národní legislativy sjednocují sociální pomoc se sociálním zabezpečením - Rozsudek ESD Partridge (C-297/96).

---

¹⁶ Kristina Koldinská, Gabriela Pikorová, Igor Tomeš „et al.“, Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU, 1. vyd., Praha, C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-622-0, str. 118

¹⁷ Kristina Koldinská, Gabriela Pikorová, Igor Tomeš „et al.“, Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU, 1. vyd., Praha, C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-622-0, str. 162

Do věcného rozsahu Nařízení č. 883/2004 nespádají zálohy na výživné a zvláštní dávky při narození dítěte a při osvojení dítěte¹⁸, dávky založené na dohodách zaměstnavatelů a odborů (např. systémy penzijního připojištění), sociální příspěvek, který je poskytován osobám majícím bydliště v ČR a pouze tehdy, jestliže všechny společně posuzované osoby mají bydliště v ČR. Podle článku 3 (5) Nařízení č. 883/2004 se jedná o dávky sociální a léčebné (zdravotní) pomoci – asistence. Výplata těchto dávek závisí na majetkových poměrech a nejsou to dávky spojené s některou kategorií z kapitoly 4.1. Dále se jedná o soustavu dávek, u kterých členský stát přijímá odpovědnost za škody způsobené osobám, např. obětem válek a důsledků válek, obětem trestných činů či teroristických útoků.

4.2 Osobní rozsah

Osobní rozsah koordinačních nařízení prošel během 40 let podstatným vývojem. Oproti původní úpravě, která byla orientována pouze na pracovníky, tj. zaměstnané osoby a jejich rodinné příslušníky, byl vymezený rámec koordinace několikrát rozšířen Evropským soudním dvorem. Na základě judikatury ESD se koordinační předpisy začaly aplikovat na všechny migrující občany, kteří byli v některém členském státě pojištění alespoň proti jednomu z rizik krytých nařízením. Prosadil se tedy názor, že volný pohyb není výsadním právem pouze pracovníků, ale je základním právem všech občanů EU. Tím se podařilo naplnit vlastní cíl přijetí nového Nařízení, tj. zjednodušení stávajících koordinačních pravidel. Při aplikaci „starých“ Nařízení bylo nutné odlišovat zaměstnané a samostatně výdělečně činné osoby, státní zaměstnance a studenty od ostatních pojištěnců, což v oblasti sociálního pojištění bylo velmi nesnadné a vyžadovalo přijetí komplikovaných definic jednotlivých kategorií osob krytých nařízením.

Osobní rozsah nových Nařízení je vymezen články 1 a 2 Nařízení č. 883/2004 a dále se aplikují vnitrostátní právní předpisy.

- a) Článek 2 Nařízení č. 883/2004 vymezuje působnost nových Nařízení ve vztahu k osobám (státní příslušník členského státu, uprchlík, osoba bez státní příslušnosti, rodinný příslušník, pozůstalý).

---

¹⁸ Uvedené v Příloze I Nařízení č. 883/2004 – v ČR se jedná o porodné podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře

- b) Článek 1 Nařízení č. 883/2004 definuje některé kategorie osob přímo nebo prostřednictvím činnosti, kterou vykonávají (zaměstnaná osoba, OSVČ, pojištěná osoba, úředník, příhraniční pracovník, uprchlík, osoba bez státní příslušnosti, rodinný příslušník).

Při aplikaci Nařízení je nutné:

- a) posoudit osobní rozsah dle článku 2 Nařízení č. 883/2004 (dále jen Nařízení),
b) posoudit dle článku 1 Nařízení, zda se jedná skutečně o uvedenou kategorii osob dle Nařízení,
c) pokud neexistuje definice v Nařízení (např. partner), pak je nutno aplikovat národní právo respektive platný výklad nových Nařízení.

Oproti „starému“ Nařízení kryje „nové“ Nařízení pojištěné osoby, což znamená, že nemusí jít jen o aktivní osoby (pracovníky), ale jsou kryty i osoby neaktivní¹⁹. Je-li třeba rozlišovat jednotlivé kategorie, tak ne z důvodu osobního rozsahu, ale kvůli konkrétním nárokům (např. v oblasti příslušnosti k právním předpisům – rozlišení vyslání zaměstnance a OSVČ).

Kromě pojištěných osob nové Nařízení dále kryje tyto osoby:

- a) Rodinné příslušníky pojištěných osob, i když nejsou sami státními příslušníky některého členského státu, ani osobami bez státní příslušnosti ani uprchlíky bydlícími na území jednoho z členských států, a to pouze s ohledem na jejich odvozená práva, tj. dávky pro rodinné příslušníky a dávky náležející pozůstalým. Pokud rodinní příslušníci nejsou státními příslušníky některého členského státu, nemají autonomní právo na volný pohyb současně se všemi zárukami sociálního zabezpečení mají pouze právo usadit se společně s pracovníkem. Osoby pozůstalé, které nejsou státními příslušníky členského státu, mohou po smrti osoby, od které odvozují své nároky, setrvat v tom členském státě, ve kterém s touto osobou žily, ale nemají právo na volný pohyb v rámci EU. V případě, že rodinní příslušníci a pozůstalí jsou státními příslušníky členského státu, mohou nárokovat svá vlastní práva (např. nárok na důchod).
- b) Pozůstalé po pojištěných osobách – v případě, že jsou pozůstalí sami státními příslušníky jednoho z členských států, nebo osobami bez státní příslušnosti, nebo uprchlíky bydlícími na území jednoho z členských států, pak není

---

¹⁹ Článek 2 Nařízení č. 883/2004

rozhodná státní příslušnost zesnulé osoby. V opačném případě, když pozůstalí sami nejsou příslušníky jednoho z členských států, nebo osobami bez státní příslušnosti nebo uprchlíky bydlícími na území jednoho z členských států, pak musí zesnulá osoba, od níž pozůstalý svá práva odvozuje, tuto podmínku sama splňovat.

Ustanovení týkající se rodinných příslušníků a pozůstalých se použijí i v případě, že rodinní příslušníci nebo pozůstalí žijí v jiném členském státě, než žije pojištěná osoba, od které odvozují své nároky.

Kategorie osob krytých dle Nařízení č. 883/2004:

- a) Osoba vykonávající zaměstnání (čl. 1a)
- b) Osoba samostatně výdělečně činná (čl. 1b)
- c) Rodinný příslušník (čl. 1i)
- d) Osoba bez státní příslušnosti (čl. 1h)
- e) Uprchlík (čl. 1g)
- f) Úředník (čl. 1d)
- g) Student (v Nařízení není definováno, ale spadají do kategorie neaktivních osob), je-li pojištěnou osobou
- h) Příhraniční pracovník (čl. 1f)
- i) Pojištěná osoba (čl. 1c)
- j) Osoba vyslaná (čl. 12, 13)
- k) Námořník (čl. 11 bod 4)
- l) Smluvní zaměstnanec ES (čl. 15).

Pokud nejsou v nových Nařízení uvedené kategorie dostatečně vymezeny, tak si je každý členský stát vyloží dle vlastních právních předpisů.

I v nové právní úpravě je zachována celá řada odchylek z koordinačních pravidel, které si prosadily některé členské státy s ohledem na specifika ve svých národních právních úpravách. Nová právní úprava měla odchylky minimalizovat, ale při komparaci přílohy VI Nařízení č. 1408/71 a přílohy XI nového Nařízení č. 883/2004 (ve kterých jsou tyto odchylky uvedeny) je možné vyzorovat, že tento záměr se nepodařilo uskutečnit. Za příklad uveďme Francii, která státním občanům ostatních členských států bydlícím mimo Francii, kteří ale jinak splňují obecné podmínky pro účast ve francouzském systému důchodového pojištění, omezuje možnost placení

dobrovolného důchodového pojištění ve Francii jen na případy, že byli pojištěni v rámci francouzského důchodového systému již v minulosti.

5 Důchodové pojištění

Změny, které sebou přináší nová koordinační nařízení se promítly i do řady změn v oblasti důchodového pojištění. Jednou z nejdůležitějších změn je hodnocení doby péče o dítě v souvislosti se získáním celkové doby pojištění (kapitola 5.5), nebo změna zápočtu dob pojištění kryjící se s dobou pojištění jiného členského státu (kapitola 5.3). Změny se i nadále netýkají občanů, kteří získali doby pojištění pouze na území ČR, jen v případě, že občan bydlí v jiném státě EU, ale doby pojištění získal na území ČR, se s žádostí o dávku důchodového pojištění obrátí na členský stát v místě bydliště. Ten v rámci koordinačních nařízení zprostředkuje podání žádosti u příslušné instituce v ČR. Změny se však dotknou občanů, kteří byli důchodově pojištěni ještě alespoň v jednom dalším členském státě EU. Hovoříme-li o dobách důchodového pojištění získaných na území jiného členského státu, musíme mít na mysli dobu zaměstnání, bydlení nebo dobu péče o dítě, nebo jiné náhradní doby pojištění, pokud je příslušný stát EU (stát, ve kterém byly tyto doby pojištění získány) za doby pojištění sám považuje a potvrdí.

Stěžejním principem je zde pravidlo sčítání dob pojištění potřebných pro vznik nároku na důchod, a to z toho důvodu, že nejen v ČR, ale i v jiných evropských státech je nárok na důchod obvykle podmíněn určitou celkovou dobou pojištění.²⁰ Použití tohoto principu závisí na tom, zda žadatel získá nárok na důchod bez nutnosti přihlídnout k zahraničním dobám pojištění (výpočet důchodu bude proveden pouze podle českých právních předpisů), nebo zda nárok získá jen s přihlédnutím k těmto dobám. Pro získání nároku na důchod podle koordinačních nařízení se berou v úvahu rovněž doby pojištění nebo bydlení získané podle právních předpisů jiného členského státu před vstupem ČR do EU.

5.1 Dávky důchodového pojištění

Oblast dávek důchodového pojištění je upravena zejména v hlavě III kapitole 5 Nařízení č. 883/2004 a v hlavě III kapitole 4 Nařízení č. 987/2009. ČSSZ, jako pověřený orgán postupuje podle těchto nařízení při posouzení nároku a výpočtu dávek důchodového pojištění, tedy důchodu starobního jako dávky ve stáří, důchodu invalidního jako dávky v nemoci a důchodu vdovského, vdoveckého a sirotčího jako dávky pozůstalostní. Pro koordinaci národních systémů starobních, invalidních a pozůstalostních důchodů se

---

²⁰ § 29 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

používá metoda dílčích důchodů. To znamená, že celkový důchod, který důchodce pobírá, se skládá z jednotlivých dílčích důchodů, které odpovídají době pojištění v jednotlivých státech, kde osoba získala dobu pojištění (zaměstnání, bydlení). Každý členský stát EU, ve kterém byl pracovník pojištěn, se podílí na jeho důchodu ve výši, která odpovídá době pojištění získané podle jeho právních předpisů.

I když občan získá potřebnou dobu pojištění na území ČR pouze na základě českých dob pojištění a zároveň i na území státu EU, bude mu proveden výpočet důchodu nejen podle českých právních předpisů tzv. plný důchod, ale i podle koordinačních nařízení tzv. dílčí důchod. Následně se oba výpočty důchodu porovnají a přizná se vyšší.

5.2 Doby pojištění kratší než jeden rok

Podmínka minimální doby pojištění v délce jednoho roku nutná pro získání nároku na dílčí důchod byla novými nařízeními ponechána. Instrukce členského státu není povinná přiznat dávku, pokud doba pojištění v daném členském státě nedosahuje jednoho roku a po vzetí v úvahu pouze těchto dob pojištění nevzniká na základě právních předpisů daného státu nárok na důchod. Další členské státy, ve kterých byl žadatel pojištěn, převezmou doby pojištění kratší, než jeden rok a započítají je do celkové doby pojištění při výpočtu teoretické výše dávky. Tyto doby se však již nezapočítávají při výpočtu dílčího důchodu.²¹

5.3 Překrývání dob pojištění

Ačkoli jeden ze základních principů koordinačního nařízení – princip aplikace právních předpisů jediného členského státu²² má zabránit tomu, aby byla migrující osoba pojištěna současně ve dvou nebo více členských státech, nepokrývá toto pravidlo zcela všechny situace. Dvojí pojištění vzniká například při účasti na povinném pojištění v jednom státě EU a dobrovolným pojištěním v druhém státě EU. K souběhu pojištění v ČR a jiném státě EU mohlo také docházet v době před 1. 5. 2004 (před vstupem ČR do EU za platnosti bilaterálních smluv) a také za platnosti Nařízení č. 1408/71 při souběžném výkonu zaměstnání na území jednoho státu a samostatně výdělečné činnosti na území druhého státu EU.²³

---

²¹ Článek 57 Nařízení č. 883/2004

²² Článek 11 Nařízení č. 883/2004

²³ Článek 14c (b) Nařízení č. 1408/71

Nové Nařízení č. 987/2009 stanoví pravidla pro započítávání dob pojištění jednoho státu EU, pokud se překrývají s druhou dobou pojištění druhého státu EU.²⁴ Obecně platí, že překrývající doby pojištění potřebné pro získání nároku na dávku se započítávají pouze jednou. Při výpočtu dílčího důchodu se doba překrývání pojištění hodnotí následovně:

1) Doba povinného pojištění v ČR se kryje s dobou povinného pojištění jiného státu EU. ČSSZ k této zahraniční době pojištění nepřihlédne.²⁵

2) Doba povinného pojištění v ČR se kryje s dobou dobrovolného pojištění jiného státu EU. ČSSZ k této zahraniční době nepřihlédne.

3) Doba dobrovolného pojištění v ČR se kryje s dobou povinného pojištění jiného státu EU. ČSSZ přihlédne pouze k době pojištění v zahraničí a nepřihlédne k české době dobrovolného pojištění.²⁶ Následně ČSSZ vypočítá částku důchodu odpovídající českým dobám dobrovolného pojištění a to tak, že samostatně vypočítá výši procentní výměry důchodu odpovídající době dobrovolného pojištění a výši vyměřovacích základů za tato období.²⁷ Takto vypočtená částka bude přičtena k výši procentní výměry dílčího důchodu.²⁸

4) Doba pojištění v ČR, která není náhradní dobou pojištění, se kryje s náhradní dobou pojištění jiného státu EU. ČSSZ k této zahraniční době nepřihlédne.²⁹

5) Doba pojištění v ČR, která je náhradní dobou pojištění se kryje s dobou pojištění jiného státu EU, která není náhradní dobou pojištění. ČSSZ přihlédne pouze k zahraniční době pojištění.

6) Náhradní doba pojištění v ČR se kryje s náhradní dobou pojištění jiného státu EU. ČSSZ přihlédne k této době pojištění jako k české době pojištění za předpokladu, že daná osoba byla naposled povinně pojištěna podle českých právních předpisů. V případě, že byla naposledy pojištěna v jiném státě EU, přihlédne k následné náhradní době jako k zahraniční době pojištění.³⁰

---

²⁴ Článek 12 Nařízení č. 987/2009

²⁵ Článek 12 (2) Nařízení č. 987/2009

²⁶ Článek 12 (3) Nařízení č. 987/2009

²⁷ Článek 43 (2) Nařízení č. 987/2009

²⁸ Článek 52 (1) b Nařízení č. 883/2004

²⁹ Článek 12 (4) Nařízení č. 987/2009

³⁰ Článek 12 (5) Nařízení č. 987/2009

5.4 Zahraniční doby pojištění

K potvrzování získaných dob pojištění na území druhého členského státu se užívají E-formuláře. Ze strany osoby, která žádá o dávku důchodového pojištění se jedná o formulář E 207, na který sama vypíše přehled o dobách pojištění získaných na území jiných členských států (viz příloha č.1). Následně tento formulář ČSSZ zašle nositeli pojištění, kterého se doby pojištění uvedené na formuláři týkají. Nositel pojištění státu EU po ověření uvedených dob pojištění potvrdí formulář E 205, ve kterém uvede skutečně získanou dobu pojištění. Na těchto formulářích však některé členské státy neuvádí dobu pojištění ve dnech, ale jsou vykázány v jiných délkách, které jsou pro výpočet výše dávky přepočteny následovně:³¹

- 1) rok = 360 dní
- 2) týden = 7 dní
- 3) měsíc = 30 dní
- 4) čtvrtletí/trimestr = 90 dní

Pokud je však z formuláře E 205 patrná doba pojištění po dobu „celého“ roku, například je uvedena celým datem, tj. 1. 1. - 31. 12. 2010, pak ČSSZ započte dobu pojištění v délce 365 dní.³²

Je-li podle nových Nařízení prováděn přepočet důchodu, který byl dříve přiznán podle bilaterální smlouvy nebo podle Nařízení č.1408/71, je třeba použít nový způsob přepočtu cizích dob pojištění podle článku 13 Nařízení č. 987/2009. Může jít o situace, kdy došlo k nově získané době pojištění na území jiného státu EU, nebo nově uplatněné žádosti o dávku z dalšího členského státu. V souvislosti se získáním dob pojištění ve státech jako je Norsko, Island, Lichtenštejnsko nebo Švýcarsko, je třeba použít staré Nařízení č. 574/72 článek 15(3) a to až do doby, než začnou tyto státy aplikovat nová koordinační nařízení.

5.5 Hodnocení dob péče o dítě

Nové Nařízení č. 987/2009 obsahuje v článku 44 úpravu zápočtu dob péče o dítě platnou pro všechny členské státy. Jde o jednu ze zásadních změn nového Nařízení při výpočtu dávky důchodového pojištění. Tato úprava se použije jen při výpočtu dílčího

---

³¹ Článek 13 (1) Nařízení č. 987/2009

³² Článek 13 (2) Nařízení č. 987/2009

důchodu podle článku 52(1)(b) Nařízení č. 883/2004. Při výpočtu plného (solo českého) důchodu se postupuje výhradně podle českých právních předpisů.

5.5.1 Hodnocení dob péče o dítě při výpočtu plného „solo“ důchodu

Doba péče o dítě se podle českých právních předpisů považuje za náhradní dobu pojištění. Hodnotí se v rozsahu 4 let a péče nemusí probíhat na území ČR.³³ Od 1. 1. 1996 lze hodnotit dobu péče o dítě do 4 let věku i mužům, kteří péči vykonávali. Ve stejném rozsahu se hodnotí i doba péče o dítě před 1. 1. 1996, ovšem za podmínek platných před tímto dnem. Podle této právní úpravy se odlišně hodnotila doba péče do 30. 4. 1990 v případech, že péče byla vykonávána na území jiného státu osobou s českým státním občanstvím anebo osobou s cizím státním občanstvím. V případě péče o dítě ženy s cizím státním občanstvím v cizině byla doba péče hodnocena pouze tehdy, byla-li zaměstnána alespoň po dobu 10 let u tehdy československé organizace.³⁴ Je-li prováděn výpočet důchodu občanům jiného členského státu nebo u občana třetího státu, vůči kterému lze aplikovat koordinační nařízení, nemůže být k těmto odlišným podmínkám zápočtu péče o dítě přihlíženo. Došlo by k porušení základní zásady diskriminace z důvodu občanství. Dobu péče o dítě v cizině je třeba těmto cizím státním příslušnicím hodnotit za stejných podmínek, jaké platí pro české občany a to jak pro výpočet dílčího důchodu, tak i pro výpočet plného důchodu.

V těch případech, kdy byl důchod přiznán před 1. 5. 2010 a doba péče o dítě nebyla zhodnocena z důvodu cizího státního občanství lze na žádost poživatelky důchodu provést přepočtení důchodu a dobu péče o dítě dodatečně zhodnotit do celkové doby pojištění. Přepočtení důchodu lze však provést nejdříve od 1. 5. 2004, vstupem ČR do EU a s výplatou doplatku důchodu nejdříve od 1. 1. 2006.³⁵

5.5.2 Hodnocení dob péče o dítě při výpočtu dílčího důchodu

V případě, kdy migrující osoba v době péče o dítě nepodléhala českým právním předpisům ve smyslu nařízení, nebude ČR příslušná k hodnocení doby péče o dítě. Především jde o případy, kdy osoba pečující měla v době péče výdělečnou činnost nebo bydliště na území jiného členského státu. Příslušnost k právním předpisům je uvedena

---

³³ § 5 odst. 1 písm. r) a § 12 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

³⁴ § 11 písm. b) zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení

³⁵ § 55 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

v hlavě II Nařízení 883/2004. V opačném případě pak osoba, která měla výdělečnou činnost nebo bydliště na území ČR v době péče o dítě, podléhá českým právním předpisům ve smyslu nařízení a doba péče jí bude v plném rozsahu hodnocena jako doba pojištění. Výjimku tvoří případy, kdy osoba pečující nezíská dobu pojištění v jiném členském státě, přestože v tomto státě o dítě pečovala. Příkladem může být žena, která byla výdělečně činná pouze na území ČR, ale v době péče o dítě pobývala (nebyla výdělečně činná) v jiném členském státě, kde se na ni vztahovaly jejich právní předpisy. Dobu péče o dítě zhodnotí v tomto případě ČR.³⁶

Další případ může nastat, když migrující osoba v době péče o dítě podléhala současně nejen právním předpisům ČR, ale i předpisům jiného členského státu. Poté bude ČR hodnotit pouze dobu péče, kdy se na osobu vztahovaly právní předpisy české. Zbývající dobu péče by ČR hodnotila pouze v takovém případě, kdy péče započala v době výkonu výdělečné činnosti v ČR, následně došlo ke změně příslušnosti a členský stát, jehož předpisům daná osoba nově podléhala, nemůže dobu péče hodnotit podle své národní úpravy, nebo ji hodnotí v kratším rozsahu, než by se hodnotila podle českých právních předpisů.³⁷

Začnou-li se na danou osobu v době péče o dítě, kterou by hodnotila ČR, vztahovat právní předpisy jiného státu EU z důvodu výkonu výdělečné činnosti, nebude ČR dobu péče od takového okamžiku hodnotit. Pokud však dojde k ukončení výdělečné činnosti a osoba nebude kryta žádnou jinou dobou pojištění, obnoví se příslušnost ČR k zápočtu doby péče o dítě.³⁸

Na tomto místě je také třeba uvést zvláštnost některých členských států (Francie) při hodnocení doby péče o dítě tzv. formou „kreditů“. Jedná se o určitý počet získaných časově nezařazených kreditů, které jsou uvedeny jen v celkové délce, nikoli v konkrétním časovém období a jsou při výpočtu důchodu připočteny k celkové době pojištění. Pokud tedy osoba pečující o dítě v období čtyř let v době péče podléhala právním předpisům takového členského státu, který vykáže dobu péče o dítě v časově nezařazených kreditech, nebude mít ČR povinnost tuto dobu péče započítat. Tato povinnost by ČR vznikla jedině v případě, že by na začátku doby péče o dítě podléhala českým předpisům z důvodu výkonu činnosti, poté se přestěhovala do jiného členského

---

³⁶ Článek 44 Nařízení č. 987/2009

³⁷ Článek 44 (2) Nařízení č. 987/2009

³⁸ Článek 44 (3) Nařízení č. 987/2009

státu, který hodnotí dobu péče o dítě tzv. kredity v rozsahu kratším, než lze hodnotit dobu péče v ČR (4 roky).

Jako poslední je třeba uvést příklad, kdy dobu péče o dítě vykáže současně více členských států. Pak je třeba postupovat jako v případě krytí dvou náhradních dob pojištění (viz podkapitola 5.3).³⁹

5.5.3 Postup institucí při hodnocení doby péče o dítě

Nebude-li možné určit příslušnost k právním předpisům v období péče o dítě z potvrzení o dobách pojištění jiného státu (formulář E 205) nebo z jiného dokladu, bude příslušný orgán vycházet z čestného prohlášení osoby o době péče o dítě. To bude přicházet v úvahu zejména u osob, které v době péče nebyly pojištěny z titulu výdělečné činnosti, ale z titulu bydliště. Žadatel by měl dobu péče o dítě uvést do již zmíněného formuláře E 207 (posléze do příslušného SEDu) spolu s informací o bydlišti v době péče. Pouze v případech, kdy bude zřejmé, že ČR není příslušným státem k zápočtu doby péče o dítě, nebude třeba prohlášení žadatele dokládat.

---

³⁹ Článek 12 (5) Nařízení č. 987/2009

6 Výše důchodové dávky

Jak jsem již výše v kapitole 5.1 uvedla, každý členský stát EU, ve kterém byl pracovník pojištěn, se podílí na jeho důchodu ve výši, která odpovídá jeho době pojištění získané podle předpisů každého takového členského státu. Pokud byl žadatel pojištěn pouze na území jednoho státu, výpočet důchodu se řídí pouze právními předpisy tohoto státu. V České republice je takovým právním předpisem zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb.

V následujících podkapitolách se budu věnovat pouze údajům pro výpočet dílčího důchodu (v nařízení nazvaná jako „poměrná dávka“) s použitím koordinačních nařízení.

6.1 Osobní vyměřovací základ

Pro stanovení výše důchodové dávky je potřeba znát dvě základní kritéria. Jedno z nich je celková doba pojištění žadatele, tedy doby zaměstnání, bydlení nebo náhradní doby pojištění, které žadatel získal na území všech členských států a pro stanovení nároku na dávku, byly tyto doby (v rozsahu, v jakém je členské státy potvrdily) sečteny (viz. zásada sčítání dob pojištění).⁴⁰ O dobách pojištění (zaměstnání, bydlení), dobách péče o dítě, jejich překrývání apod. jsem podrobně psala v kapitole 5.

Druhé kritérium, důležité pro stanovení výše dílčího důchodu, je stanovení osobního vyměřovacího základu. Při stanovení osobního vyměřovacího základu (OVZ) v rámci výpočtu teoretické výše důchodu se ve vztahu k dobám pojištění získaným podle právních předpisů v jiném členském státě postupuje podle základních pravidel uvedených v článku 56(1)(c) Nařízení č. 883/2004. Vychází z toho, že za základ pro výpočet dílčího důchodu se vezmou v úvahu pouze příjmy dosažené v dobách pojištění získaných podle českých právních předpisů. Tyto příjmy, s indexací podle předpisů v ČR, budou považovány za příjmy dosažené v dobách pojištění získaných v souvislosti s výkonem výdělečné činnosti podle právních předpisů jiného státu EU, k nimž se přihlíží při stanovení teoretické výše důchodu. Jednoduše řečeno, za doby pojištění v jiných členských státech se dosadí průměrný indexovaný příjem, který se určí z českých vyměřovacích základů. Smyslem je vytvořit fikci, že v době výdělečné činnosti mimo ČR dosahoval pojištěnec obdobných výdělků, jakých by pravděpodobně dosáhl, kdyby i nadále pracoval na území ČR.

---

⁴⁰ Článek 6 Nařízení č. 883/2004

Pro stanovení OVZ je třeba znát rozhodné období, tedy období výdělečné činnosti, z kterého budou použity příjmy pojištěnce ke stanovení výše OVZ.⁴¹ Do rozhodného období se nezahrnují roky před rokem 1986. K prodloužení rozhodného období před rok 1986 dojde jen tehdy, kdy pojištěnec po roce 1985 nezískal alespoň v pěti kalendářních letech dobu pojištění spojenou s výkonem výdělečné činnosti buď v ČR, nebo jiném státě EU. V takovém případě bude rozhodné období začínat rokem, v němž pojištěnec byl naposledy povinně pojištěn v některém státě EU před rokem 1986 a bude končit kalendářním rokem, který bezprostředně předchází roku přiznání důchodu.

Základem pro stanovení průměrného výdělku, který bude dosazován za doby pojištění v jiném členském státě, jsou výhradně příjmy získané podle českých právních předpisů v rozhodném období. Pokud však pojištěnec od roku 1986 neměl na území ČR výdělečnou činnost, tudíž nezískal žádný vyměřovací základ, použije se příjem získaný v posledním roce před rokem 1986, který byl pojištěnec výdělečně činný na území ČR. Jakmile jsou získány roční vyměřovací základy v rozhodném období, postupujeme pro výpočet OVZ již standardním způsobem, podle českých právních předpisů.

Obecně platí:

- za doby pojištění spojené s výkonem výdělečné činnosti se dosadí průměrný výdělek vypočtený z českých vyměřovacích základů
- náhradní doby pojištění, doby bydlení a doby dobrovolného pojištění se z rozhodného období vyloučí
- doba pobírání invalidního nebo starobního důchodu vypláceného od zahraničního nositele pojištění po 31. 12. 1995 se z rozhodného období také vylučují

V případech, kdy byla v jiném členském státě získána doba po vzniku nároku na starobní důchod, hodnotí se při výpočtu teoretické výše důchodu jako doba po nároku pouze ta zahraniční doba, která byla získána z titulu výkonu výdělečné činnosti.

6.2 Výpočet důchodu

Výpočet dílčího důchodu se provede podle článku 52(1)(b) Nařízení č. 883/2004. Vypočítá se výše důchodu, která by náležela, kdyby všechny české doby pojištění a doby pojištění uznané zahraničním nositelem pojištění, k nimž lze přihlížet, byly

---

⁴¹ § 18 zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

získané podle českých právních předpisů. Taková výše důchodu se nazývá „teoretická výše důchodu“. Procentní výměra důchodu v teoretické výši se stanoví vždy nejméně v částce, která odpovídá minimální výši procentní výměry důchodu podle českých právních předpisů, tj. 770,- Kč. Tato částka se však dále dílí v poměru délky dob pojištění získaných podle českých právních předpisů ke dni, od něhož se důchod přiznává, k celkové době pojištění získané ve všech členských státech. Dílčení podléhá i základní výměra důchodu. Tzn., že i základní výměra (od 1. 1. 2011 ve výši 2 230,-Kč) je vynásobena zlomkem podílu dob pojištění v ČR k celkové době pojištění.

$$\text{Dílčí důchod} = \text{teoretická výše důchodu} \times \frac{\text{česká doba pojištění}}{\text{celková doba pojištění}}$$

6.2.1 Přepočítání důchodu

V souvislosti s výpočtem důchodu je třeba zmínit i některé případy, kdy je možné již vypočtený dílčí důchod přepočítat. Osoby, kterým byl přiznán důchod z českého systému před vstupem Nařízení č. 883/2004 v platnost (tj. před 1. 5. 2010) a které byly kromě ČR pojištěny rovněž v jiném členském státě, mohou požádat ČSSZ ve smyslu článku 87(5) Nařízení č. 883/2004 o přepočítání svého důchodu podle pravidel nového Nařízení č. 883/2004. Není rozhodné, zda důchod byl přiznán podle bilaterální smlouvy, podle starého Nařízení č. 1408/71, nebo výhradně podle českých právních předpisů. Přepočítání provede ČSSZ zpětně ke dni původního přiznání důchodu a stanoví výši důchodu, která by náležela k 1. 5. 2010 a vydá rozhodnutí. Je-li výsledná částka tohoto důchodu vyšší, bude žadateli doplacen vzniklý rozdíl. Doplatek lze poskytnout nejdříve od 1. 5. 2010. Jestliže by však náležel důchod vyšší již podle starého Nařízení č. 1408/71 (důchod byl původně vypočten podle bilaterální smlouvy), lze poskytnout doplatek i za dobu před 1. 5. 2010, nejdříve však k 1. 1. 2006.⁴²

Z praxe je možná i situace, kdy v případě starobního důchodu, který byl již přiznán, avšak výplata nenáležela, se poskytne případné zvýšení za další práci v ČR (nebo v jiném členském státě) po přiznání důchodu rovněž v dílčí výši. Bude proveden nový výpočet, při kterém však zůstává zachováno původní datum přiznání, včetně již vypočteného OVZ a dopočítá se pouze doba pojištění získaná po datu přiznání důchodu.

⁴² Čl. II bod 14 zákona č. 306/2008 Sb., ve znění čl. XII bod 2 zákona č. 479/2008 Sb.

Dále je třeba uvést příklad žádosti o přepočtení dílčího důchodu na důchod sólo český, který bude vypočten jen podle českých právních předpisů. Jde o případ, kdy v době nároku na starobní důchod podle § 29 odst. 1 měl žadatel nárok pouze na dílčí důchod (nesplnil podmínku získání celkové doby pojištění bez přihlídnutí k dobám pojištění na území států EU). Ale dovršením pozdějšího věku a nyní již splnění podmínky doby pojištění pouze na území ČR, může pojištěnec požádat o výpočet sólo českého důchodu podle § 29 odst. 2.

Je-li výsledná částka důchodu nižší (nebo stejná) než důchod, který žadateli náležel ke dni přepočtu, výše důchodu se nemění.

6.3 Výplata důchodu

Výplatu důchodu zajišťuje ČSSZ třemi způsoby:

1) výplata na adresu příjemce v jiném členském státě

- je prováděna 4x ročně vždy zpětně za příslušné čtvrtletí kalendářního roku v měsíci březnu, červnu, září a prosinci
- trvání nároku na důchod se ověřuje 1x ročně, tzv. tiskopisem „potvrzení o žití“, kterým žadatel ověřuje svůj nárok na dávku. Vyplněný tiskopis s vlastnoručním podpisem a uvedeným datem vrátí příjemce ČSSZ

2) výplata na účet příjemce u peněžitého ústavu (banky) v členském státě

- výplata je prováděna zpětně do konce měsíce, ve kterém byl potvrzen doklad o žití, intervaly výplaty si určuje příjemce sám tím, jak často zasílá doklad o žití na ČSSZ
- výplata na účet u peněžního ústavu v jiném státě je prováděna bezhotovostním platebním stykem. Pro zařazení výplaty na účet je třeba ČSSZ uvést číslo účtu v mezinárodní struktuře IBAN a BIC kód banky

3) výplata na účet příjemce důchodu u peněžního ústavu (banky) v ČR

- způsob výplaty je obdobný jako v případě výplaty na účet ústavu v jiném členském státě. Příjemce zasílá doklad o žití z vlastního podnětu a v časových intervalech, které si sám určí

Důchod nesmí být předmětem žádného snížení, úprav, pozastavení ani odnětí z důvodu, že příjemce dávky bydlí na území jiného členského státu, než sídlí instituce,

kteřá dávkv vyplácí.⁴³ Dále platí, že v souběhu se stejným nebo jiným druhem důchodu z členského státu se výše českého důchodu neupravuje.

6. 4 Doplatek dílčího důchodu do minimální výše

V souvislosti s výplatou dílčího důchodu je třeba upozornit na možnost doplatku dílčího důchodu do minimální výše, což je uvedeno v Nařízení č. 883/2004 v článku 58. Stanoví povinnost instituci státu bydliště, která dávku přiznala a vyplácí ji, poskytnout zvýšení takového důchodu v případě, že celková částka všech důchodů náležejících podle právních předpisů různých členských států nedosahuje minimální výše důchodu stanovené právními předpisy státu bydliště. Výše tohoto zvýšení bude rovno rozdílu mezi částkou minimální dávky a celkovou částkou dávek již vyplácených a bude poskytováno po celou dobu bydlení dané osoby na území daného státu, nejdéle však do doby, než celková výše všech důchodů převyší částku minimálního důchodu garantovanou právními předpisy státu bydliště.

Za výši minimálního důchodu podle českých právních předpisů je třeba považovat součet plné výše základní výměry důchodu a minimální výše procentní výměry důchodu. Pro úplnost uveďme příklad takto vypočtené výše důchodu.

Žadatel vznikl od 1. 1. 2011 nárok na starobní dílčí důchod v ČR ve výši procentní výměry 396,-Kč a základní výměry ve výši 432,-Kč, celkem tedy náleží 828,-Kč. Zároveň je žadatel již poživitelem starobního důchodu ze Slovenska, jehož výše činí k 1. 1. 2011 výši 56,20 EUR. Po přepočtu platným kurzem 25,060 k témuž datu tj. 1 409,-Kč. Žadatel tedy pobírá dohromady 2 237,-Kč. Vzhledem k tomu, že žadatel trvale žije na území ČR, jsou pro něj platné české právní předpisy. Minimální výše starobního důchodu v ČR činí k 1. 1. 2011 celkovou výši 3 000,-Kč (procentní výměra 770,-Kč a základní výměra 2 230,-Kč). Žadatel je tedy navýšena procentní výměra důchodu o 763,-Kč na celkovou částku 1 159,-Kč, která spolu se základní výměrou 432,-Kč činí 1 591,-Kč. Spolu s důchodem ze Slovenska tedy náleží 3 000,-Kč.

ČSSZ je podle bodu II/4 Rozhodnutí Správní komise č. P1 ze dne 12. 6. 2009 povinna uvědomit příslušnou instituci každého dalšího členského státu, podle jehož předpisů má daná osoba nárok na důchod. Tato instituce je potom povinna oznámit ČSSZ vždy v lednu každého roku aktuální výši důchodu, který dané osobě vyplácí. Při každé valorizaci důchodu bude také třeba nově posoudit, zda i nadále trvají podmínky

---

⁴³ Článek 7 nařízení 883/2004

pro poskytování doplatku a to však s rozdílem pokud dojde k valorizaci základní výměry anebo procentní výměry důchodu. Dojde-li k valorizaci procentní výměry důchodu, bude to znamenat snížení doplatku. Bude-li valorizována výše základní výměry důchodu, pak dojde také k navýšení doplatku.

7 Invalidní důchody

Invalidní důchody se podle koordinačních nařízení dělí do dvou základních typů - systém A a systém B. Výše invalidního důchodu vypláceného v systému A není závislá na získání doby pojištění ve členských státech. K nároku na takovou dávku postačí skutečnost, že osoba se stala invalidní v době pojištění. Minulé doby pojištění nejsou tedy důležité. Podle českých právních předpisů existuje dávka invalidního důchodu vyplácená podle systému A jen v mimořádných případech, jedná se o tzv. invalidní důchod z mládí, kdy se osoba stane invalidní ve III. stupni v době před 18 rokem věku a nezískala žádnou dobu pojištění.⁴⁴ Seznam členských států, které vyplácí invalidní důchod podle systému A jsou uvedeny v příloze VI Nařízení č. 883/2004. Důležité je připomenout, že osobě, které je přiznán invalidní důchod podle systému A v jednom členském státě, nelze přiznat další invalidní důchod v jiném členském státě podle systému A, kde eventuálně získala dobu pojištění.

V České republice obecně platí systém B, kde výše dávky závisí na době pojištění a invalidní důchod bude vypočítán podle hlavy III kapitoly 5 Nařízení č. 883/2004, ve stejném režimu, o kterém jsem se podrobně zmínila v kapitole 6.

Existují samozřejmě i situace, kdy osoba podléhá systému typu A a rovněž systému typu B. Jde o složitější situace, které jsou řešeny v článku 46 Nařízení č. 883/2004. Základní pravidlo stanoví, že dávky budou poskytovány podle tzv. proporcionální metody (dílčích důchodů), která platí i pro starobní a pozůstalostní dávky. Tato metoda spočívá v tom, že příslušné k přiznání důchodu jsou všechny státy, jejichž právním předpisům osoba podléhala, pokud délka pojištění ve členském státě byla delší 1 roku.⁴⁵

Pro přiznání invalidního důchodu je třeba splnění různých podmínek, které stanoví právní předpisy jednotlivých členských států. Jedna z těchto podmínek je však stejná pro všechny státy EU a tou je posouzení zdravotního stavu. Každý členský stát posuzuje výlučně podle vlastních právních předpisů. Instituce místa bydliště, ve kterém se lékařská prohlídka uskutečnila, poskytne institucím dalších členských států zdravotní dokumentaci formou tiskopisu E 213.

---

⁴⁴ § 42 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

⁴⁵ Článek 46 (1) Nařízení č. 883/2004

8 Příslušnost k právním předpisům

Osobám, které realizují právo volného pohybu, musí být zajištěna sociální ochrana, tzn. nesmí dojít k situaci, kdy pracovník nebude pojištěn v žádném členském státě a nebo k situaci, že bude z téhož příjmu pojištěn ve dvou či více státech současně.

Nová Nařízení stanoví dvouleté přechodné období pro přípravu států EU na spuštění mezinárodní elektronické výměny dat (EVD) mezi všemi státy. Po spuštění elektronické výměny dat bude agenda určování příslušnosti k právním předpisům v působnosti Access Pointu, který bude ve správě ČSSZ. Prostřednictvím výměny strukturovaných elektronických dokumentů (tzv. SEDů) bude veškerá komunikace s ostatními zahraničními institucemi probíhat pouze elektronicky. V současné době se stále používají ke sdělení skutečností E formuláře, jak již bylo zmíněno v kapitole 3.1.

Beze změny zůstává pravidlo příslušnosti k právním předpisům státu, na jehož území zaměstnanec nebo osoba samostatně výdělečně činná vykonává výdělečnou činnost – *lex loci laboris*.⁴⁶ Odchylkami z tohoto pravidla mohou být za splnění předepsaných podmínek instituty vyslání,⁴⁷ současný výkon činností ve dvou či více členských státech EU (tzv. souběhy)⁴⁸ a výjimky z příslušnosti k právním předpisům,⁴⁹ které by byly stanoveny aplikací čl. 11 až 15 Nařízení.

Z pravidla aplikace právních předpisů státu výkonu činnosti existují odchylky pro určité kategorie osob: úředníky,⁵⁰ námořníky,⁵¹ smluvní zaměstnance Evropských společenství,⁵² osoby odvedené nebo znovu povolované do vojenské nebo civilní služby,⁵³ osoby pobírající dávky v nezaměstnanosti⁵⁴ a neaktivní osoby.⁵⁵

---

⁴⁶ Článek 11(3)(a) Nařízení č. 883/2004

⁴⁷ Článek 12 Nařízení č. 883/2004

⁴⁸ Článek 13 Nařízení č. 883/2004

⁴⁹ Článek 16 Nařízení č. 883/2004

⁵⁰ Články 11(3)(b) a 13(4) Nařízení č. 883/2004

⁵¹ Článek 11(4) Nařízení č. 883/2004

⁵² Článek 15 Nařízení č. 883/2004

⁵³ Článek 11(3)(d) Nařízení č. 883/2004

⁵⁴ Článek 11(3)(c) Nařízení č. 883/2004

⁵⁵ Článek 11(3)(e) Nařízení č. 883/2004

8.1 Vyslání

Vyslání pracovníků či OSVČ v souvislosti s poskytováním služeb, které jde „ruku v ruce“ s potřebou lidské práce, je nejčastější odchylkou ze zásady *lex loci laboris*. Jedná se o dočasný výkon činnosti pro vysílajícího zaměstnavatele na území jiného státu, kdy je možné za splnění všech podmínek vyslání,⁵⁶ aby osoba nadále podléhala právním předpisům vysílajícího státu. Již ve Smlouvě o fungování EU, čl. 56 najdeme zásadu, že jsou zakázána omezení při poskytování služeb v cizím státě.

„Výjimky z pravidla, tedy důvody, kterými je možno omezení volného pohybu služeb podložit, vyjmenovává článek 52 Smlouvy. Je to jednak veřejná bezpečnost, veřejný pořádek, veřejné zdraví a to vždy za požadavku nediskriminace a proporcionality (resp. přiměřenosti). Dá se tedy říci, že obecně by pohybu pracovníků za účelem poskytnutí služeb neměly být členskými státy kladeny žádné překážky (vyjma výše zmiňovaných výjimek) – reálná situace je ovšem jiná.“⁵⁷

Vyslání pracovníků je „politické téma“, ve kterém se střetávají jak věcné, relevantní názory, tak i nepodložené, emocionální argumenty, jako je porušování předpisů o bezpečnosti práce nebo příliv nelegálních imigrantů. Členské státy proto zavádějí do národních právních předpisů přísné kontrolní a povolovací režimy. Taková opatření zbavují institut vyslání jisté pružnosti či přizpůsobivosti, což je významný aspekt při porovnání institutu vyslání a volného pohybu pracovníků, při kterém musí být vyřízena řada formalit prodražujících a prodlužujících poskytování služeb.⁵⁸ Rovněž i v této oblasti existuje celá řada rozsudků ESD, jako příklad uvádím rozsudek ESD C-2-05 Kiere, kdy žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 14 odst. 1 písm. a) Nařízení č. 1408/71 i článku 11 odst. 1 písm. a) Nařízení č. 574/72. Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi Rijkdienst voor Sociale Zekerheid (Národní úřad sociálního zabezpečení) a belgickou společností Herbosch Kiere NV ohledně vrácení příspěvků na sociální zabezpečení odvedených touto společností za vyslané irské pracovníky. Jako další přelomový rozsudek ESD je případ Arblade C-369/96 a Leloup C-376/96, kdy stavebním firmám přišlo nepřiměřené, že by při vysílání pracovníků z Francie do Belgie

---

⁵⁶ Článek 12 Nařízení č. 883/2004

⁵⁷ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podnikani-v-eu/vysilani-pracovniku-vnitri-trh-eu/1000520/41449/?page=2> citováno dne 23. 3. 2011

⁵⁸ <http://www.mpo.cz/dokument81204.html> - citováno 15. 3. 2011

měly respektovat belgické pracovní právo včetně belgické minimální mzdy a speciálních odvodů do belgického sociálního systému. Soud prohlásil, že speciální odvody ke zvýšení sociální ochrany pracovníků jsou nepřipustné, pokud jsou podobným způsobem firmami placeny už v zemi původu.

Jako problematické se ukázalo vysílání zaměstnanců, kteří nejsou občany EU/ES. Tato problematika není zcela vyřešena, neboť těmto pracovníkům jsou ze strany členských zemí kladeny řady překážek. ESD naznačil postup v kauze C-43/93 Raymond Vander Elst, kdy se jednalo o vysílání zaměstnanců belgické firmy do Francie, přičemž pracovníci byli občany Maroka a v Belgii měli platné pracovní povolení a statut rezidenta (tedy subjektu, který má vztah k určitému státu). Francouzskými úřady byla zaměstnavateli vyměřena pokuta pro absenci pracovního povolení pro vyslané pracovníky, přestože zaměstnavatel za tyto pracovníky řádně platil odvody do sociálního systému v Belgii. ESD v rozsudku uvedl, že by v takových případech (legálně zaměstnaní občané třetích států se statutem rezidenta) nemělo být požadováno pracovní povolení státem vyslání, protože je zjevné, že se těmto osobám se nejedná o vstup na jeho pracovní trh.

Zásadní změnou, která je zjednodušením oproti „starým“ Nařízením, je prodloužení maximální doby vyslání na 24 měsíců a z toho důvodu vyslaná osoba již nemusí po uplynutí 12 měsíců žádat o prodloužení vyslání na dalších 12 měsíců prostřednictvím formuláře E 102.

8.2 Současný výkon činností

Pravidla pro určování příslušnosti k právním předpisům při současném výkonu činností na území dvou nebo více členských států jsou oproti původní právní úpravě výrazně obměněna. Pro určení příslušnosti k právním předpisům pracovníka je stanoveno kritérium výkonu podstatné části činnosti na území státu bydliště. Za splnění této podmínky lze považovat alespoň 25 % výkonu činnosti ve státě bydliště. Pokud není u OSVČ možné určit jako příslušný stát bydliště, protože v něm není vykonávána podstatná část činnosti dané osoby, je příslušným členský stát, ve kterém se nachází „střed zájmu činnosti“ dané osoby. Ve „starých“ Nařízeních se v této situaci hovořilo pouze o „hlavní činnosti“.⁵⁹

---

⁵⁹ Národní pojištění 8-9/2010, odborný měsíčník

8.3 Výjimky z příslušnosti k právním předpisům

Dle „nových“ Nařízení je i nadále pro udělení výjimky nutný souhlas příslušných institucí členských států⁶⁰ a je nutná existence relevantních důvodů pro její udělení.⁶¹ Výjimka je zpravidla udělena na dobu maximálně 5 let a není na ni právní nárok.

---

⁶⁰ V ČR musí s udělením výjimky souhlasit ČSSZ a Centrum mezistátních úhrad

⁶¹ Např. zdravotní nebo sociální důvody, věk blízký věku odchodu do důchodu, krátkodobá činnost na území ČR či případné negativní dopady na českého zaměstnavatele v případě neudělení výjimky

Závěr

V posledních desetiletích se Evropa změnila. Potýká se stejně, jako i mimoevropské státy s takovými problémy, jako jsou změny klimatu, potřeba udržitelných zdrojů, demografické změny a podobně. Právě těmto výzvám čelí Evropa 21. století. Cílem Evropské Unie je konkurenceschopné sociálně tržní hospodářství, plná zaměstnanost a společenský pokrok. V pravomoci Evropské Unie je koordinace hospodářských politik a politik zaměstnanosti členských států, ale také koordinace sociálních politik. To znamená přihlížet k sociálním otázkám, jako je podpora vysoké úrovně zaměstnanosti, přiměřená sociální ochrana, nebo boj proti sociálnímu vyloučení. Oporou pro koordinaci sociálních politik je i Listina základních práv, která obsahuje část věnovanou solidaritě, kde jsou vyjmenována práva a zásady, které se přímo týkají sociální oblasti. Jedná se např. o právo pracovníků na informování a na projednávání v podniku, právo na ochranu v případě neoprávněného porušení, právo na kolektivní vyjednávání, právo na přístup k bezplatným službám a především právo na přístup k sociálnímu zabezpečení a sociální pomoci.

Poslední z výše uvedených práv je zakotveno v evropském právu sociálního zabezpečení, které tvoří nařízení Evropského parlamentu Rady (ES) č. 883/2004 a č. 987/2009 účinné od 1. 5. 2010, kterým předcházela Nařízení č. 1408/1971 a č. 574/1972. Tato Nařízení jsou závazná pro všechny členské státy EU. Výhodou právního předpisu sekundárního práva je, že je přímo aplikovatelné v členských státech a není zapotřebí, aby znění nařízení byla přizpůsobena nějaká část vnitrostátního práva. Sociální zabezpečení je v této úpravě pojímáno velmi široce, zahrnuje jednotlivé dávky, jejichž výčet je podrobně uveden v kapitole 4.1 bakalářské práce. Česká republika začala tato koordinační Nařízení evropského práva aplikovat svým vstupem do EU, tj. 1. 5. 2004.

Cílem bakalářské práce bylo seznámit čtenáře s koordinačními Nařízeními v oblasti sociálního zabezpečení, a především poukázat na některé rozdíly mezi starými a novými nařízeními, zejména v oblasti důchodového pojištění, a to v konkrétních stádiích řízení při uplatnění žádosti o dávku důchodového pojištění u osob pojištěných u více jak jednoho členského státu EU. Nutno říci, že změn nová Nařízení přináší podstatně více, než bylo v práci uvedeno, ale pro omezený rozsah, nebylo možné všechny uvést.

Domnívám se, že znění některých ustanovení nových Nařízení nejsou jednoznačná, což může komplikovat jejich aplikaci v praxi. Dá se zřejmě očekávat, že se brzy stanou předmětem žádostí o výklad předkládaný Evropskému soudnímu dvoru.

Otázkou zůstává, zda „nová“ Nařízení naplnila očekávání veřejnosti a odstranila problémy, se kterými se „stará“ Nařízení potýkala. Osobně se domnívám, že „moderní Evropa“ potřebuje mít k dispozici účinné nástroje, které by zaručily její správné a spravedlivé, nediskriminující fungování a schopnost reagovat na rychlé změny současného světa. Proto je zapotřebí aktualizovat některá základní pravidla spolupráce v rámci Evropské Unie, což nejen posiluje demokracii v EU ale i její schopnost prosazovat zájmy svých občanů.

Příloha č. 1

tiskopis E 207, strana č. 1

SPRÁVNÍ KOMISE
PRO SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ
MIGRUJÍCÍCH PRACOVNÍKŮ

Vydáno v souladu s nařízením
EP a Rady (ES) č. 883/04 a 987/09

Issued in acc. with Regulations(EC)
No 883/04 and 987/09 of the EP and of the Council

Viz pokyny
na straně 3

E 207

CZ

(1)

OSVĚDČENÍ O PRŮBĚHU POJIŠTĚNÍ POJIŠTĚNÉ OSOBY

Nařízení (EHS) č. 1408/71: článek 38, článek 43a, článek 45, článek 48, článek 51a, článek 57 odst. 5
Nařízení (EHS) č. 574/72: článek 42 odst. 1, článek 43 odst. 1 až 3, článek 69

Osvědčení vyplní prošetřující orgán a přiloží k formulářům E 202, E 203 a E 204.

Informace uvedené v kolonce 7 poskytla dotčená osoba. Informace budou zaslány dotčenému orgánu.

Informace týkající se pojištěné osoby ⁽²⁾

1.	
1.1	Příjmení ⁽³⁾ : .....
1.2	Rodné příjmení ⁽³⁾ : .....
1.3	Jméno ⁽⁴⁾ : .....
1.4	Dřívější jméno/příjmení ⁽⁵⁾ : .....
1.5	Pohlaví ⁽⁶⁾ : .....
1.6	Jméno a příjmení otce ⁽⁷⁾ : .....
1.7	Rodné jméno a příjmení matky ⁽⁷⁾ : .....
1.8	Národní číslo sociálního zabezpečení (NISS) ^(7a) : .....
2.	Státní příslušnost ⁽⁸⁾ : .....
	Identifikační číslo ⁽²⁰⁾ : .....
3.	Údaje o narození
3.1	Datum narození ⁽⁹⁾ : .....
3.2	Místo narození ⁽¹⁰⁾ : .....
3.3	Obec, okres, kraj ⁽¹¹⁾ : .....
3.4	Stát ⁽¹²⁾ : .....
4.	Adresa ^{(13) (14)} ....
5.	
5.1	Identifikační číslo pro potřeby prošetřujícího orgánu ^{(15) (20)} : .....
5.2	Identifikační číslo u dotčeného ^{(15) (20)} : .....
6.	Prošetřující orgán
6.1	Název: Česká správa sociálního zabezpečení .....
6.2	Adresa ⁽¹³⁾ : Křížová 25, 225 08 Praha 5, Česká republika .....
6.3	Razítko
6.4	Datum: .....
6.5	Podpis: .....

1

E 207

7. Informace týkající se všech ukončených dob zaměstnání (doba výkonu funkce státního zaměstnance nebo doba zaměstnání, doba výkonu samostatné výdělečné činnosti, doba pobytu a vzdělání) ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾

	Doby ⁽¹⁾⁽²⁾		Druh ⁽³⁾	Název zaměstnavatele a sídlo nebo v případě osob samostatně výdělečně činných druh prováděné činnosti	Místo a síť provozování činnosti ⁽⁴⁾	a) Orgán nebo systém pojištění ⁽⁵⁾ b) Identifikační číslo ⁽⁶⁾ c) Druh pojištění ⁽⁷⁾	Místo bydliště v době zaměstnání ⁽⁸⁾⁽⁹⁾
	Od	Do					
1						a) _____ b) _____ c) _____	
2						a) _____ b) _____ c) _____	
3						a) _____ b) _____ c) _____	
4						a) _____ b) _____ c) _____	
5						a) _____ b) _____ c) _____	
6						a) _____ b) _____ c) _____	
7						a) _____ b) _____ c) _____	
8						a) _____ b) _____ c) _____	

7.1 Razítko _____ 7.2 Datum: _____
7.3 Podpis: _____

Resumé

In May 1, 2004 the Czech Republic, and other nine states, entered the European Union. The interest of the Czech Republic to become the EU member was mostly of political-economical nature, and it brought new obligations, restrictions and partial limitation of statehood; but it brought some pros and security. One of the main principles, which are the milestones of today's European Union, is the freedom of movement stated in the Contract on European Economical Community issued in 1957. The right of free movement includes the free movement of goods, service, capital and persons. The driving imperative of free movement philosophy is equal status of migrating persons versus domestic population status at the labour market, and equal social security of persons practising their right of free movement within the EU territory. Within the European Community based on the free movement of individuals principle the coordination of regulations governing the individual social security systems of member states became necessary. Having entered the EU the Czech Republic had started implementation of the Coordinating Regulation on European Social Security Laws, that is the European Council Regulation no. 1408/71 and no. 574/72; as of May 1, 2010 the new Coordinating Regulation of the European Parliament and Council (ES) no. 883/2004 and no. 987/2009 became applicable, and thus superseded the former ones. The advantage of the regulation, that is Law of Secondary EU legislature, is its direct application in member states, in other words the regulation needs no changes in national laws. The social security aspekt of mentioned regulation is there discussed in details. It covers sick benefit, maternity benefit, old-age benefit, disability annuity and survivor's pension, lost-time work accident benefit and industrial disease benefit, fatal accident benefit and family allowances. The community laws and regulations are based on four principles, which are equality of treatment, application of individual member state laws, preservation of rights during their acquisition procedure and preservation of duly awarded rights.

One question remains unanswered: if the new Regulations are sufficient to eliminate all kinds of discrimination of individuals migrating within the EU and to fully defend interests and needs of these residents.

Seznam použité literatury:

- Koldinská K., Pikorová G., Švec L., Tomeš I., *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy EU*, Nakladatelství C. H. Beck, 2007, ISBN 978-80-7179-622-0, 229 s.
- Gregorová Z., Pichová I., *Základy pracovního práva a sociálního zabezpečení v Evropských společenstvích*, 1. vydání, Brno, Masarykova univerzita, 2001, ISBN 80-210-2729-0, 167 s.
- Černá J., Vacík A., *Právo sociálního zabezpečení v rámci Evropské unie*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, ISBN 80-86898-14-8, 222 s.,
- *Předpisy EU v oblasti sociálního zabezpečení, Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie*, 2010, ISBN 978-92-79-14192-8, 68 s.
- Páv J., Fadrný D., *Národní pojištění č. 6/2010, 8-9/2010, 10/2010*, Česká správa sociálního zabezpečení, 2010, ISSN 0323-2395

Právní předpisy:

- Nařízení Rady (EEC) 1408/71
- Nařízení Rady (EEC) 574/72
- Nařízení EP a Rady (ES) 883/04
- Nařízení EP a Rady (ES) 987/09
- Smlouva o fungování Evropské Unie
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
- Zákon č. 100/1998 Sb., o sociálním zabezpečení
- Zákon č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., zákon č. 582/1991 Sb., a některé další zákony
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Judikatura:

Rozsudek ESD č. C-297/96 ve věci Partridge ze dne 11. června 1998, ECR 2007, str. I-06909

Rozsudek ESD č. C-2/05 ve věci Kiere ze dne 26. ledna 2006, ECR 2006, str. I-01079

Rozsudek ESD č. C-369/96 ve věci Arblade a č. C-376/96 Leloup ze dne 23. listopadu 1999, ECR 1999, str. I-08453

Rozsudek ESD č. C-158/96 ve věci Kohll ze dne 28. dubna 1998, ECR 1998, str. I-01931

Rozsudek ESD č. C-120/95 ve věci Decker ze dne 28. dubna 1998, ECR 1998, str. I-01831

Rozsudek ESD č. 439/88 ve věci Paraschi ze dne 29. dubna 1991, ECR 1991, str. I-04501

Internetové zdroje:

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://www.businessinfo.cz>

<http://www.elaw.cz>

<http://www.mpo.cz/dokument81204.html>

<http://www.cssz.cz>

<http://mpsv.cz>

<http://euroskop.cz>

<http://portal.mpsv.cz>

http://europa.eu/institutions/inst/justice/index_cs.htm

<http://www.tress-network.org/TRESSNEW>

Přílohy:

Vzor E – formuláře E 207 – Osvědčení o průběhu pojištění pojištěné osoby